

Covid-19'un Mersin İlinde Faaliyet Gösteren Bir Devlet Hastanesinin Finansal Performansı Üzerine Etkisinin İncelenmesi*

Melisa TUTAR

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bankacılık ve Finans Ana Bilim Dalı, melisatutar@hotmail.com <https://orcid.org/0000-0002-0235-6970>

Prof. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Muhasebe ve Finansman Ana Bilim Dalı, sukrangungortanc@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-0675-2479>

Özet

Çalışmanın amacı, 2019-2020 yılları arasında Covid-19 salgın hastalığından hastane finansal performansının ne derecede etkilendiğini ortaya koymaktır. Araştırmanın evreni olan Mersin ilinde faaliyet gösteren bir devlet hastanesinden alınan gelir tablosu ve bilançoda yer alan verilerden yararlanılarak finansal performans analizi içinde karşılaştırmalı tablolar analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen temel bulgulara göre Mersin Devlet Hastanesi'nin dönen varlıkları, ticari alacakları, stokları, dönem net zararı ve faaliyet zararı 2019 yılına göre 2020 yılında ciddi oranda artış göstermiştir. İlgili hastaneye ait 2019-2020 yılları arasındaki mali tablo hesap kalemlerinde görünen olağandışı farklılığın sebebinin Covid-19 pandemisi olduğu söylenebilir. Çalışmaya istinaden, 2022 yılının ilk çeyreğine kadar etkilerinin yoğun görüldüğü bu salgın, yapılan araştırma ile aslında daha geniş kapsamlı yıllar arasında analiz yapılması gerektiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Finansal Tablo Analizi, Karşılaştırmalı Tablo Analizi, Covid-19

Makale Gönderme Tarihi: 20. 07. 2022

Makale Kabul Tarihi: 21. 09. 2022

*Bu çalışma, Prof. Dr. Şükran Güngör Tanç danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

Önerilen Atıf:

Tutar, M., Gögör Tanç, Ş. (2022). Covid-19'un Mersin İlinde Faaliyet Gösteren Bir Devlet Hastanesinin Finansal Performansı Üzerine Etkisinin İncelenmesi, *İşletme Akademisi Dergisi*, 3 (3): 339-350.

Journal of Business Academy

2022, 3 (3): 339-350

DOI: [10.26677/TR1010.2022.1099](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1099)

Dergi web sayfası: www.isakder.org

Investigation of the Effect of Covid-19 on The Financial Performance of A State Hospital Operating in Mersin*

Melisa TUTAR

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences, Nevşehir,
melisatutar@hotmail.com <https://orcid.org/0000-0002-0235-6970>

Prof. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences,
Nevşehir, sukrangungortanc@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-0675-2479>

Abstract

The aim of the study is to reveal the extent to which the financial performance of the hospital was affected by the Covid-19 epidemic between 2019-2020. Comparative table analysis method was used in the financial performance analysis by using the data in the income statement and balance sheet obtained from a state hospital operating in the province of Mersin which is the universe of research. According to the main findings obtained as a result of the study, the assets, trade receivables, stocks, period net loss and operating loss of Mersin State Hospital increased significantly in 2020 compared to 2019. It can be said that the reason for the unusual difference seen in the financial statement account items of the relevant hospital between the years 2019-2020 is the Covid-19 pandemic. Based on study, this epidemic, the effects of which were seen intensely until the first quarter of 2022, revealed that analysis should be made between more comprehensive years with the research carried out.

Keywords: Financial Table Analysis, Comparative Table Analysis, Covid-19

Received: 20. 07. 2022

Accepted: 21.09.2022

*This study was prepared from the master thesis conducted under the supervision of Prof. Dr. Şükran Güngör Tanç.

Suggested Citation:

Tutar, M., Güngör Tanç, Ş. (2022). Investigation of the Effect of Covid-19 on The Financial Performance of A State Hospital Operating in Mersin, *Journal of Business Academy*, 3 (3): 339-350.

1. GİRİŞ

2019 yılı Aralık ayı ortalarında Çin'e bağlı bir kent olan Wuhan'da ortaya çıkan Covid-19 salgını kısa süre içerisinde tüm dünyada etkilerini göstermiş ve ülkeleri her anlamda derinden sarsmıştır. 2020 yılının Nisan ayında Türkiye'de yoğunlaşan salgın, kamu hastanelerinin finansman girdi ve çıktıklarına yansımış, bu bağlamda var olan kaynakların belirli süreler içerisinde yetersiz kaldığı saptanmıştır. Bununla beraber pandemiye alışılan dönemlere geçildiğinde kaynak sıkıntılarının ilk zamanlara oranla gözle görülür biçimlerde azaldığı, kriz anının ve ortamının yönetilmeye başlandığı gözlemlenmiştir.

Finansal analiz, bir firmanın mali tablolarında yer alan bilanço faaliyetlerinin sonucunu görmek, firmanın mevcut finansal durumu ile eksik yönlerini ortaya çıkarmak ve şirketin geleceğini planlamak amacıyla yapılan bir analiz türüdür. Dolayısıyla finansal tablo analizinin bir aktarım aracı olduğunu ifade edebiliriz. Bununla beraber finansal tablolar firmaların finansal gelişiminin sürekliliğini sağlayacak bir haritadır.

Sağlık hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde ve bir salgın hastalık döneminde, finansal kaynak sağlama ve bu kaynakların etkin yönetilmesi gerekliliği hastane faaliyetleri arasında oldukça önemlidir. Türkiye'nin en büyük salgın hizmetleri sunumunu gerçekleştiren Sağlık Bakanlığı hastanelerinin kaynak kullanımında çok fazla paya sahip olmasının yanında kamu yönetimini önemli bir verimlilik düzeyinde kullanarak etkin hizmet sunumuna dönüştürülebilmeleri finansal açıdan önem arz etmektedir (Acaravcı & Gazi, 2019).

Nihayetinde sağlık hizmetleri sektörü ülkemizin finansal sistemi üzerinde büyük bir payı oluşturmaktadır ve bir salgın gibi kriz dönemlerinde kaynakların verimli kullanılmasında büyük ölçüde rol üstlenmektedir. Bizim de bu çalışmada amacımız Covid-19 salgınının, sektörde rolü olan Mersin Devlet Hastanesi'ne ait 2019-2020 yılları arası verilerinden yola çıkılarak finansal performansının ne derece etkilediğini ortaya koymak ve literatüre katkı sağlamaktır.

2. LİTERATÜR

Covid-19 salgını, 2019 yılı Aralık ayının ortalarında Çin'de bir kent olan Wuhan'daki hayvan pazarında çalışan işçide ve o günlerde aynı pazardan alışveriş yapan insanlarda kuru öksürük, ateş, nefes darlığı, halsizlik gibi şikayetlerle hastaneye başvurulması sonrasında gündeme gelmiştir. Sars virüsü ailesinden olan Covid-19 virüsü ile Sars virüsünün %70 benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu virüsün kronik rahatsızlığı olan insanlarda daha ağır etkilere neden olduğu ve çoğunlukla ölümle sonuçlandığı gözlemlenmiştir. Covid-19 salgın virüsünün dünyada pandemi olarak ilan edilmesine en büyük neden ise hızlı ve kolay yayılım gösterdiği gibi tüm dünyayı tehdit etmesi olmuştur (Arslan & Karagül, 2020).

Salgın sürecinde ise hastanelerin önemi daha da artmıştır. Bilindiği üzere hastaneler hastaların hastalıklarının teşhisini sağladıkları, yataklı ya da ayaktan tedavi aldıkları kurumlardır. Tüm bu sağlanan sağlık hizmetleri için ülkemizde hem kamu hastaneleri hem de özel hastaneler mevcuttur. Bu hastaneleri birbirinden ayıran tek özellik özel hastanelerde yapılan teşhis, tedavi vb. uygulamalarda belirli miktarda para talebi olup kar elde etme amacı gütmeleri iken kamu hastanelerinin kar elde etme amacı gütmemesidir.

Çalışma kapsamı, bir kamu hastanesinin Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında finansal performansını ortaya koymak olduğundan literatüre katkı sağlamak amacıyla bu verilere

araştırmacıların ulaştırmak istediği diğer verilere nerden ulaştığını göstermek amacıyla küçük bir bilgilendirme araştırmasını da eklemek doğru olacaktır. Kamu hastanelerinde Daire Başkanlıkları çeşitli alt kollara ayrılmıştır. Burada belli başlı Daire Başkanlıkları kollarını şöyle sıralayabiliriz:

- İdari Hizmetler ve İletişim Yönetimi Daire Başkanlığı
- İstatistik, Analiz, Raporlama ve Stratejik Yönetim Dairesi Başkanlığı
- Döner Sermaye Bütçe ve Muhasebe İşlemleri Dairesi Başkanlığı
- Ek Ödeme Dairesi Başkanlığı
- Tedarik Planlama, Stok ve Lojistik Yönetimi Dairesi Başkanlığı
- Finansal Analiz ve Faturalandırma Dairesi Başkanlığı

Ve bu şekilde birçok Daire Başkanlığı da vardır (KHGM, Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı, 2021).

Kamu hastanelerinde nakit akışını takip edebilmek amacıyla Finansal Analiz ve Faturalandırma Dairesi Başkanlığı düzenlemeler yapmakta ve bu düzenlemeleri kendi içerisinde iş akışının bozulmaması açısından şu şekilde sınıflandırmaktadır:

KAYNAK: (KHGM, Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı, 2018).

Bu birimler tabloda belirtildiği gibidir ve her birinin çalışma konusu farklıdır. İdare ve Koordinasyon Birimi'nin çalışma konusu web sitesini güncel tutmak, özlük haklarını yürütmek, faaliyet raporları hazırlamak ve buna benzer nitelikteki görevleri yürütmektir. Faturalandırma ve Fiyatlandırma Birimi Kamu Sağlık Hizmetleri Fiyat Tarifesine (KSHFT) yönelik Genel Müdürlük görüşünü oluşturmak, Sağlık Uygulama Tebliğine (SUT) ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, Fatura İnceleme Komisyonlarına rehberlik etmek vb. görevlerde faaliyet göstermektedir. Bununla beraber Mali Analiz Birimi sağlık tesislerinin mali durumlarını incelemek, analiz etmek, finansal risklerini belirlemek, Genel Bütçe ve Döner Sermaye konsolidasyon ve oran analizi çalışmalarını yapmak, sağlık kurumlarının gelirlerini izlemek ve gelir artırıcı düzenleme önerilerinde bulunmak gibi işlemleri yapmaktadır. Maliyet Analizi Birimi maliyet analizlerine yönelik yöntemler belirlemek ve yapılan maliyet çalışmalarında bilimsel yayınlar oluşturma ve benzer nitelikteki görevleri yapmakla yükümlü birimdir. Tıbbi Malzeme Birimi tıbbi malzemelere yönelik mali değerlendirmede bulunmak, stok analizi konusunda teknik destek sağlamak, tıbbi ilaçların fiyat takibini yapmak ve bildirimleri

değerlendirmek vb. çalışmalarını yürütmektedir (KHGM, Finansal Analiz ve Faturalandırma Dairesi Başkanlığı, 2021).

Finansal performans değerlendirmesinde kullanılan türlü analizler olduğunu söylemek mümkündür. Bu bilgiler ışığında amacı kar elde etmek olmayan kamu hastaneleri hakkında literatürden elde edilen bulguları ise şu şekilde sıralayabiliriz:

Ekinci ile Bakır'ın (2021) araştırmasında kamu hastanesi sektöründe faaliyetine yeni başlayan özel dal hastanelerinden yola çıkarak hastanenin mali performansında verimliliği sağlamak için likiditesini korumasına, hastane içi malzeme ve materyallerin gereksiz kullanımından kaçınarak büyük ölçüde tasarruf edilmesine, kontrollü maliyet takibi yapılmasına, alacak ve borç yönetiminde verimliliğin artırılmasına ve finansal göstergelerinin düzenli olarak takip edilmesine önem verilmesi gerektiğine değinilmiştir (Ekinci & Bakır, 2021).

Yiğit ve Bakırcıoğlu (2020) Ankara ilindeki üniversite hastanelerinin 2013-2018 yılları arasındaki bilanço, gelir tablosu ve mizanını kullanarak finansal performans analizini yaparak literatüre katkı sağlamıştır. Bulgulara göre; bu hastanelerin yıl içinde kısa vadeli yabancı kaynaklarını ödemede güçlük çektiği, elde ettiği gelirler ile cari dönem içerisindeki borçlarını ödeyemediği, hastane aktiflerinin büyük bir kısmını yabancı kaynaklar ile çevirdiği, stoklarında bulunan ürünlerin yıl içindeki devrinin olması gerekenden düşük olduğu, karlılık oranlarının eksi değerlerde olduğu, gelir kalemlerinin gider kalemlerini karşılama oranının %88 olarak hesaplandığı, gelir-borç oranının %86 ve sağlık hizmetleri gelirinden ise ortalama %2.2 kesinti yapıldığı gözlemlenmiştir (Yiğit & Bayrakcıoğlu, 2020).

Koçyiğit ve Karakoç'un (2019) çalışmasında, kamu hastanelerinde likidite oranlarının beklenenden düşük seyrettiği, izleyen yıllarda ise likidite oranlarında düşüşler gözlemlendiği, uzun vadeli borç ve kısa vadeli borçların özellikle de uzun vadeli borçların arttığı, özkaynakların hissedilir ölçüde azaldığı ve tüm bu seyrin bilhassa genel sekreterlik döneminde ivme kazanarak arttığı, mali yapı oranları açısından risk seviyesinin artış trendi gösterdiği, maddi duran varlıkların ve duran varlıkların kapasitelerinin üzerinde kullanıldığı, karlılık açısından beklenen başarının yakalanamadığı görülmüştür (Çil Koçyiğit & Karakoç, 2019).

Çil Koçyiğit vd.'nin (2022) çalışmaları, Covid-19 salgını sürecinde özel bir hastanenin finansal performansını incelemektedir. Trend analizi ile değerlendirilmesi gerçekleştirilen çalışmada, Ankara'da bulunan özel bir hastane incelenmiştir. Trend analizi gerçekleştirilirken incelenen hastanenin 2010-2020 yılları arasındaki 11 yıllık mali tablolarından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, hastanenin yıllar içerisinde ticari alacaklarının artış eğiliminde olduğu buna karşın nakit ve benzeri değerlerinin ise azalış eğiliminde olduğu görülmüştür. Hastanenin hem duran hem de dönen varlıkları yıllar içerisinde artış eğilimindeyken, Covid-19 döneminde azalış eğilimine girmiştir. Buna bağlı olarak kısa vadeli yabancı kaynaklarının ve özkaynaklar toplamının da Covid-19 salgını ile azalış eğiliminde olduğu görülmüştür.

Ekmeil ve Abumandil (2020) Filistin'de bulunan özel hastanelerin Covid-19 salgını sırasındaki finansal performansını araştırmaktadır. Araştırmada finansal oran ve piyasa yapısı gibi çeşitli finansal performans parametreleri kullanılmaktadır. Bununla birlikte, çalışmanın bulguları, finansal oran ve piyasa yapısı arasında, düzenleyici rol bilgi yönetimi ile finansal performans üzerinde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca, finansal oran ve piyasa

yapısı arasında, düzenleyici rol bilgi yönetimi ile finansal performans üzerinde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Wang vd. (2022) çalışmalarında, Covid-19 salgını sırasında hastanelerin operasyonel finansal performansındaki ve genel finansal uygulanabilirliğindeki değişiklikleri değerlendirmişlerdir. Kesitsel çalışma olarak gerçekleştirdikleri araştırmada, mali yılı Ocak ayında başlayan 1378 ABD hastanesini ve mali yılı Temmuz ayında başlayan 785 hastaneyi içermektedir. Medicare Maliyet Raporlarının derlenmiş ve işlenmiş bir versiyonu olan RAND Hastane Verileri kullanılmıştır. Verilerin tümü 2016'dan 2020'ye kadar sürekli gözlemlerle analiz edilmiştir. Mali yılları Ocak ayında başlayan 1378 hastane arasında, ortalama işletme marjı 2019'da $-1,0$ 'dan $-7,4$ 'e düşmüş, buna karşın diğer faaliyet dışı gelirlerin ortalama payı 2019'da $4,4$ 'ten 2020'de $10,3$ 'e yükselmiştir. Genel ortalama 2020'de kâr önceki yıllarda olduğu gibi sabit kalmıştır. Devlet, kırsal ve küçük hastaneler 2020'de 2019'a kıyasla daha yüksek ortalama genel kar marjları göstermiştir.

Yuniarti vd.'nin (2020) çalışmaları, Endonezya'daki bölge hastanesinin Covid-19 döneminde finansal performansının incelenmesi üzerinedir. Araştırmalarında hastanenin 2019 ve 2020 dönemine ait finansal verileri kullanılmıştır. Araştırma neticesinde elde edilen bulgulara göre, hastanenin cari oranı 2019 yılında 1,82 iken 2020 yılında 1,98; aktif getiri oranı 2019 yılında 0,029 ve 2020 yılında 0,032 ve borcun toplam aktiflere ödeme gücü oranı 2019 yılında 0,148 iken 2020 yılında ise 0,157 olduğu belirtilmiştir.

He vd. (2022) Kaliforniya Hastanesi üzerine gerçekleştirdikleri çalışmada, hastanenin Covid-19 döneminde çıkarılan yönetmelikler karşısında finansal durumunun ne derece etkilendiğini incelemişlerdir. Araştırmanın amacı, Covid-19 pandemisinin Kaliforniya Hastanesi'nin finansal performansı üzerindeki etkisini, firmanın yapı-davranış-performans çerçevesine ve kaynak tabanlı görüşe dayalı olarak araştırılmasıdır. Elde edilen bulgulara göre, Covid-19'un hastane işletme marjı üzerinde olumsuz bir etkisi olmuştur. Ancak bu negatif etkinin toplam marj için geçerli olmadığı belirtilmiştir.

3. YÖNTEM

Araştırmada, Mersin Toros Devlet Hastanesi'nin 2019-2020 yıllarına ait mali tabloları incelenmiştir. Tablo analiz işlemlerinde karşılaştırmalı tablolar analizi tekniği kullanılmıştır. Karşılaştırmalı tablolar analizi ile birlikte, en az iki olmak kaydıyla birbirini izleyen dönemler içerisindeki mali tablo kalemlerinin artış ya da azalışları incelenebilmektedir. Böylelikle, gerçekleşen değişikliklerin nispi önemi açıklanabilmekte ve dinamik bir analiz yapılmasına olanak verebilmektedir (Kaygusuz, 2018: 129). Karşılaştırmalı tablolar analizinin amacı, bir firmanın farklı dönemler için finansal durumunu ve karlılığını son derece karşılaştırmalı bir biçimde ifade etmektir. Bunlar, mutlak sayılar olarak sunulabileceği gibi, yüzdeler cinsinden, artış ya da azalma şeklinde ifade edilebilir (Ravinder & Anitha, 2013). Hastanenin bilanço ve gelir tablosu yardımıyla analiz işlemi, Covid-19 salgınının etkisini görebilme adına, 2019-2020 yılları arasında gerçekleştirilmiş olup, hem mutlak değer farkı hem de yüzdeler değeri açısından incelenmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Hastanenin 2019-2020 yıllarına ait bilanço ve gelir tablosundan elde edilen karşılaştırmalı tabloları ayrı ayrı olarak incelenmiştir. İlgili tablolar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. 2019-2020 Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Bilanço)

	2019	2020	2019-2020 Fark (TL)	2019-2020 Fark (%)
AKTİF TOPLAM	13.118.838,32	27.279.885,70	14.161.047,38	107,9
DÖNEN VARLIKLAR	10,727,128.57	24,585,701.13	13,858,572.56	129,19
HAZIR DEĞERLER	125,055.40	1,528,499.40	1,403,444.10	1122,26
TİCARİ ALACAKLAR	6,585,886.80	9,851,750.00	3,265,863.20	49,59
DİĞER ALACAKLAR	447,327.41	809,919.69	362,592.28	81,06
STOKLAR	2,331,542.67	11,230,794.31	8,899,251.64	381,69
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	0,00	0,00	0,00	0,00
DURAN VARLIKLAR	2,391,709.75	2,714,184.57	322,474.82	13,48
MADDİ DURAN VARLIKLAR	2,326,366.07	2,714,184.57	387,818.50	16,67
GELECEK YIL. AİT GİD. VE GELİR THK.	0,00	0,00	0,00	0,00
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	36,495,992.28	55,635,635.07	19,139,642.79	52,44
MALİ BORÇLAR	15,360,000.00	15,360,000.00	0,00	0,00
TİCARİ BORÇLAR	14,525,162.28	24,661,192.32	10,136,030.04	69,78
DİĞER BORÇLAR	682,428.13	1,986,963.30	1,304,535.17	191,16
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ. YÜKÜMLÜLÜKLER	5,111,335.76	13,627,246.47	8,515,910.71	166,61
ÖZKAYNAKLAR	-29,096,592.46	-36,920,598.07	-7,824,005.61	26,89
ÖDENMİŞ SERMAYE	1,801,000.00	1,801,000.00	0,00	0,00
GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)	-29,867,935.45	-30,897,592.46	1,029,657.01	3,45
DÖNEM NET KARI (ZARARI)	-1,029,657.01	-7,824,005.61	-6,794,348.60	659,87
PASİF TOPLAM	13,118,838.32	27,279,885.70	14,161,047.38	107,94

Tablo 1, Mersin Devlet Hastanesi'ne ait 2019-2020 yılları bilançosundan elde edilmiştir. Hastanenin dönen varlıklarına bakıldığında 2020 yılı ile 2019 yılı arasında 13,858,572.56 TL'lik bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın yüzdelik değeri ise %129,19'dur. Bir başka söylemle 2020 yılında, 2019 yılına göre dönen varlıklar %129,19 artmıştır. Bu orandaki artış hastanenin iş hacminin genişlediğini göstermektedir. Bu durum, Covid-19 ile birlikte artan iş yükünün de göstergesidir. Hazır değerler açısından durum değerlendirildiğinde, 2019-2020 yılı farkı 1,403,444.10 TL şeklinde olmuştur. Fark yüzdesi ise %1122,26 şeklindedir. Hazır değerlerin artması, literatürde likiditenin de arttığı anlamını taşımakta, buradaki gibi aşırı düzeydeki bir artış ise atıl fonun oluşmasına neden olmaktadır. Hastanenin ticari alacakları 2019 yılına göre %50'ye yakın oranda artış göstermiştir. Bu durum, kurumun iş hacminin arttığını göstermekle birlikte hastanenin alacaklarının gecikmesi anlamını da taşıyabilmektedir. 2019-2020 yılları

arasındaki kısa vadeli yabancı kaynakların değişim oranı %52,44'tür. Bir yıl içerisinde ödenmesi gerekli olan borçları anlatan kısa vadeli yabancı kaynakların dönen varlıklar içerisinde karşılanması esastır. Bu duruma göre hastanenin dönen varlıkları ile kısa vadeli yabancı kaynakları arasında da kısa vadeli yabancı kaynaklar lehine fark gözükmektedir. Bu durumda ise dönen varlıklar kısa vadeli yabancı kaynakları karşılamada yetersiz kalacaktır. Hastanenin mali borçları 2019 ve 2020 yılları için aynı şekilde gerçekleşmiştir. Fakat ticari borçlarında değişim görülmektedir. Buna göre 2020 ve 2019 yılları arasındaki ticari borçlar açısından fark %69,78 olarak gerçekleşmiştir. Hastanenin faaliyet konusu içerisindeki her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklı senetsiz borçlar olarak dile getirilebilecek olan ticari borçların artması, hastanenin ilgili yıllar içerisindeki mal ve hizmet alımlarının da artması anlamını taşımaktadır. Benzer şekilde ticari alacaklarının da birbirine yakın oranda artması, bu durumun kanıtı olarak dile getirilebilir. Covid-19 salgınının etkisi olarak olay değerlendirildiğinde, Covid-19 ile birlikte gerçekleşen hasta sayısındaki artış, hastanenin mal ve hizmet alımını da artırmıştır denilebilir. Hastanenin 2019 yılı ile 2020 yılları arasındaki ödenecek vergi ve diğer yükümlülükler farkı %166,61 olarak gerçekleşmiştir.

Ödenecek vergi ve diğer yükümlülüklerin artış göstermesi, hastanenin nakit akışında problemler olduğunu göstermektedir. Bu borçlar genel itibari ile ötelenen ya da taksitlendirilen prim borçlarını kapsamaktadır. Hastanenin özkaynaklarına bakıldığında yaklaşık olarak, 2019 yılı için -29 milyon TL, 2020 yılı için ise -37 milyon TL olduğu görülmektedir. Özkaynakların negatif değer alması, kamu yararına hizmet sunan hastaneler için makul karşılanan bir durumdur. Toplam borçlarının 2020 yılı için daha fazla olduğu dile getirilebilir. Elde edilen bu sonuç, Covid-19 ile birlikte artan hizmet karşılamasından kaynaklı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Hastanenin dönem net kar ve zararı 2019 yılı için -1,029,657.01 TL ve 2020 yılı için -7,824,005.61 TL olarak gerçekleştirmiştir. 2019-2020 yılı arasındaki net zarar %659,87 oranında artış göstermiştir. Kamu hizmeti sunan hastanenin net zararının artması, hasta sayısının artması anlamını taşıyabilmektedir. 2020 yılı için dönem net zararının 2019 yılına göre %659,87 oranında artış göstermesi Covid-19 salgınının etkisinin hastane mali tablolarına net bir şekilde nasıl yansıdığını da göstermektedir. Son olarak hastanenin pasif kaynaklarına bakıldığında yine 2020 ile 2019 yılları arasında ciddi bir artışın olduğu görülmektedir. 2019-2020 yılı fark yüzdesi pasif kaynaklar için %107,94 olarak gerçekleşmiştir. Hastanenin sermaye ve borçlarının da arttığı anlamını taşımaktadır. Bu tabloya göre ise daha çok borçlarının arttığı dile getirilebilir. Covid-19 salgını ile birlikte gerçekleşen hasta sayısı artışı ve mal ve hizmet üretimindeki artış, bu durumun nedeni olarak dile getirilebilir.

Çalışma kapsamında karşılaştırmalı tablo analizi yapılan diğer bir tablo Mersin Devlet Hastanesi'nin gelir tablosudur. 2019-2020 yıllarına ait gelir tablosu değerleri ve 2019-2020 yılları fark hesapları hem TL hem de % olarak aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Gelir Tablosu)

	2019	2020	2019-2020 Fark (TL)	2019-2020 Fark (%)
A.BRÜT SATIŞLAR	146,111,851.40	156,080,419.24	9,968,567.84	6,82
Yurt İçi Satışlar	96,320,187.31	85,496,604.05	-10,823,583.26	-11,24
Yurt Dışı Satışlar	34,187.53	57,246.30	23,058.77	67,45
Diğer Gelirler	49,757,476.56	70,536,568.89	20,769,092.33	41,74
B.SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	-303,887.18	-57,374.46	246,512.72	-81,12

Satıştan İadeler (-)	-3,066.46	-52,130.37	-49,063.91	1600,02
C.NET SATIŞLAR	145,807,964.22	156,023,044.78	10,215,080.56	7,01
D.SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	-127,700,748.93	-	-20,235,458.37	15,85
Satılan Hizmet Maliyeti	-127,496,900.18	147,936,207.30	-19,921,194.28	15,62
Diğer Satışların Maliyeti	-203,848.75	-518,112.84	-314,264.09	154,17
E.BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	18,107,215.29	8,086,837.48	-10,020,377.81	-55,34
F.FAALİYET GİDERLERİ (-)	-17,846,532.81	-16,861,800.11	983,732.70	-5,51
Genel Yönetim Giderleri (-)	-17,846,532.81	-16,861,800.11	983,732.70	-5,51
G.FAALİYET KARI VEYA ZARARI	261,682.48	-8,774,962.63	-9,036,645.11	-3453,29
H.DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR	667,558,68	315,776.35	-351,782.33	-52,70
Faiz Gelirleri	107,334.10	52,424.94	-54,909.16	-51,16
Diğer Olağan Gelir ve Karlar	560,224.58	263,351.41	-296,873.17	-52,99
I.DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	-9,82	0,00	9,82	-100,00
J.OLAĞAN KAR VEYA ZARARLAR	929,231.34	-8,459,186.28	9,388,417.62	-1010,34
K.OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	1,354,627.94	753,911,77	-600,716.17	-44,35
L.OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	-3,313,516.29	-118,731.01	3,194,785.19	-96,42
Önceki Dönem Gider ve Zararlar (-)	-2,311,005.51	0.00	-2,311,005.51	100,00
Diğer Olağan Dışı Gider ve Zararlar (-)	-1,002,510.78	-118,731.10	883,779.68	-88,16
M.DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	-1,029,657.01	-7,824,005.61	-6,794,348.60	659,87
N.DÖNEM KARI VEYA ZARARI	-1,029,657.01	-7,824,005.61	-6,794,348.60	659,87
P.DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	-1,029,657.01	-7,824,005.61	-6,794,348.60	659,87

Mersin Devlet Hastanesi 2019-2020 yılları gelir tablosuna bakıldığında, yüzdelerik farklar açısından ciddi farklılıkların olduğu kalemler bulunmaktadır. Brüt satışlar kalemine bakıldığında 2020 ile 2019 yılları arasındaki farkın %6,82 olduğu görülmektedir. Bu oran yurt içi satışlar için %-11,24 olarak gerçekleşirken, yurt dışı satışlar için %67,45 şeklinde gerçekleşmiştir. Covid-19 salgını ile birlikte tüm dünyada yaşanan mali kriz etkisiyle ülkemizde görülen döviz artışlarının, burada etkisinin olduğu dile getirilebilir. Mersin Devlet Hastanesi satış indirimlerine bakıldığında, 2019-2020 yıllarının farkı %-81,12 olduğu görülmektedir. Bu durum, hastane sağlık hizmetleri

kapsamında karşılanan sosyal güvenlik giderlerinin azalması ile açıklanabilir. Covid-19 salgını ile birlikte hastanelerde Covid-19 salgını haricindeki hastalıklardan kaynaklı hizmet verimi sınırlandırıldığından, böyle bir durum ile karşılaşılabilir. Hastanenin net satışları incelendiğinde 2019 yılı için yaklaşık 146 milyon TL, 2020 yılı için de 156 milyon TL olduğu görülmektedir. Aradaki farkın yüzdelik değeri ise %7,01'dir. Net satışların artması, hastanenin Covid-19 salgınının yaşandığı 2020 yılı içerisinde hizmet veriminin daha fazla olduğunu göstermektedir. 2020 yılında artan hasta sayısı buna neden olabilmektedir. Bununla birlikte hastanenin kamu hizmeti vermesinden kaynaklı olarak da satışların maliyeti ve satılan hizmet maliyetlerindeki artış normal karşılanabilir. Bunun sonucunda ise özellikle 2020 yılı için gerçekleşen brüt satış zararı yaklaşık olarak 10 milyon TL'dir. Hastanenin 2019 yılı brüt satış kar/zararı 18,107,215.29 TL iken 2020 yılında 8,086,837.48 TL'ye düşmüştür. %55,34 oranında daralmanın görüldüğü brüt satış kar/zararı kaleminin, Covid-19 salgınından etkilendiği diley getirilebilir. 2019 yılından 2020 yılına doğru net satışların artmasına karşılık satışların maliyetlerinin daha yüksek oranda artması, bu durumun açıklayıcısı olmaktadır. Burada Covid-19 ile birlikte artan döviz kurlarının, hastane, ilaç vb. giderlerinin artması neticesinde, satışların maliyetlerinin artması gerçekleşebilir. Hastanenin esas faaliyetlerinden kaynaklı olarak oluşan kar ya da zararı gösteren faaliyet karı veya zararı 2019 yılında 261,682.48 TL iken 2020 yılında -8,774,962.63 TL şeklinde gerçekleşmiştir. 2019 ile 2020 yılları arasındaki fark TL olarak -9,036,645.11 TL iken yüzdelik olarak %-3453,29 şeklindedir. İki yıl içerisindeki farkın çok ciddi oranda büyük olduğu görülmektedir. Bu durum, hastanenin esas faaliyetine ilişkin olarak etkin ve verimli çalışmadığını göstermektedir. Covid-19 salgını, hastane ortamında çalışma şartlarının artması ile birlikte iş yükünün artması, esas faaliyete ilişkin olan zararın da açıklayıcısı da olabilmektedir. Hastanenin süreklilik gösteren hizmetlerinin neticesi olarak diley getirilebilecek olağan kar ya da zararı 2019 yılı için 929,231.34 TL iken, 2020 yılı için -8,459,186.28 TL şeklinde gerçekleşmiştir. Aradaki farkın %-1010,34 olduğu düşünüldüğünde, Covid-19 salgınının etkisi ile birlikte, hastanenin esas faaliyetlerine ilişkin olan zararının daha yüksek olduğu diley getirilebilir. Çünkü hastanenin esas faaliyetine ilişkin ve esas faaliyeti dışındaki hizmetleri arasındaki fark ile ilgili olarak, dönem net kar ve zararlarına bakıldığında, 2019 yılı hastanenin, 1,029,657.01 TL zarar ettiği, buna karşın 2020 yılında ise bu zararın artarak 7,824,005.61 TL olduğu görülmektedir. Aradaki farkın yüzdesi %659,87'dir. 2020 yılında dönem net zararının bu denli yükselmesi, şok etkisi yaratacak Covid-19'dur. Bu sonuçla hastanenin 2019 yılına göre 2020 yılında daha yüksek oranda zararla karşılaştığı sonucu çıkmaktadır. Hastanenin faaliyet zararının ciddi oranda yükselmesi, esas faaliyetine ilişkin, hasta bakımı ve kamu sağlığı hizmeti gibi, bu durumun açıklayıcısı olabilir. Covid-19 salgını ile birlikte yaşanan hasta sayısı artışı kaynaklı hastanenin esas faaliyetine ilişkin zararı artmış, bu durumun sonucu olarak da 2020 yılına ait dönem net zararı yükselmiştir. Bu şekilde ciddi oranlardaki artışlar, literatürde şok etkisi yaratacak bir krizin varlığını göstermektedir ki, bu da Covid-19 salgını ile açıklanabilir.

5.SONUÇ

2019 yılının son aylarında tüm dünyada kendini gösteren Covid-19 salgını, her alanda etkileri olan bir salgındır. Ülkelerin ekonomik ve toplumsal hayatını ciddi manada etkileyen salgın, hastanelerin mali tablolarında da etkili olmuştur. Çalışmanın kapsamında incelenen Mersin Devlet Hastanesi'nin bilanço ve gelir tablosundan elde edilen 2019-2020 yılı karşılaştırmalı tablo analizi sonuçlarına göre, dönen varlıklarındaki artış, hastane stoğuna giren ilaç ve tıbbi malzemelerin Covid-19 kaynaklı arttığını gösterebilir. Bu durum aynı zamanda, Hastanenin faaliyet konusu içerisindeki her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklı senetsiz borçlar olarak diley getirilebilecek olan ticari borçların artması anlamını da taşımaktadır. Covid-19 salgınının etkisi ile birlikte yaşanan hasta sayılarındaki artış bu durumun açıklayıcısı olabilmektedir.

Hastanenin bir diğer mali durumunu gösteren kalem, dönem net kar ve zararlarıdır. 2019 yılına göre 2020 yılında gerçekleşen net zararın artmış olması, Covid-19 salgını ile birlikte hastanenin mali tablolarına etkisini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Yine hastanenin esas faaliyetlerinden kaynaklı olarak gerçekleşen faaliyet kar ve zararı, 2020 yılında, 2019 yılına göre çok ciddi oranda yükselmiştir. Covid-19 salgını ile birlikte, hastane ortamında çalışma şartlarının artması ile birlikte iş yükünün artması, esas faaliyete ilişkin olan zararın da açıklayıcısı olabilmektedir. Genel olarak Mersin Devlet Hastanesi'nin 2019-2020 yılı mali tablolarına bakıldığında Covid-19 salgını ile birlikte olumsuz tablonun yükseldiği görülmektedir. Hastanelerin kamu ve sağlık hizmetleri vermesi, zararların bir düzeye kadar kabul edilebilirliğini gösterse de, 2019-2020 yılları arasındaki kabul edilemez artışların, olağan dışı bir durumdan kaynaklanması sonucudur. Bu durum ise, tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgınıdır.

Yapılan araştırmalara göre geçmiş dönemlerde de meydana gelen salgın hastalıkların dünya ve insanlar üzerinde etkisinin oldukça sarsıcı olduğu gözlemlenmiştir. Sağlık sektöründe olumlu global gelişmeler her geçen gün ileri taşınsa da beklenmedik, ani kayıplara neden olan ve akıbeti belirsiz salgın hastalıklara karşı tecrübesiz olunduğundan sıfırdan başlamak durumunda kalınmıştır. Yeni bir ilaç geliştirmek, zaman ve ekipman problemi, alanında uzman doktor gibi kısıtlı imkanlar ile tüm bu salgın süreçlerinin üstesinden gelmek vakit almıştır. Henüz net bir tedavi şekli bulunmamış olmakla birlikte koronavirüs kısa süre içinde mutasyona uğrayarak farklı varyantlarda insanlar üzerinde etkisini göstermiştir. Tüm bu salgın sürecinde yaşanan olumsuz deneyimlerden yola çıkarak tıbbi malzemelerin, hastanelerdeki yatak sayısının, personel sayısının vb. temel gereksinimlerin olağanüstü durumlar için artırılması gerektiğini söylemek mümkündür. Diğer yandan Covid-19 pandemisinin hastanelerdeki ekonomik etkisinin daha iyi ölçülebilmesinin adına en az 2015 yılı ile 2022 yılı arası mali verilerin ele alınarak incelenmesi literatüre daha olumlu katkılar sağlayacaktır

KAYNAKÇA

- Acaravcı, S.K. & Gazi, M. (2019). Hatay İli Sağlık Bakanlığı Hastanelerinin Finansal Performanslarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik dergisi*, 5 (2), 344.
- Arslan, İ. & Karagül, S. (2020, 05). Küresel Bir Tehdit (COVID-19 Salgını) ve Değişime Yolculuk. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (10), 5-6.
- Çil Koçyiğit, S. & Karakoç, N. (2019). Ankara İli 82 Kamu Hastanelerinin 2008-2017 Dönemi Finansal Performans Analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11 (2), 1280.
- Çil Koçyiğit, S., Bıyık, E., & Ertaş, Ş. (2022). Özel Bir Sağlık İşletmesinin Finansal Performansının Trend Analizi ile Değerlendirilmesi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (1), 165-180.
- Ekinci, G. & Bakır, İ. (2021). Sağlık Kurumlarında Finansal Performans Analizi A1 Dal Hastanesi Örneği. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 7 (1), 1.
- Ekmeil, F. A. R. & Abumandil, M. S. (2020). The Effect Of Market Structure And Financial Ratios On Financial Performance In Palestinian Private Hospitals During Coronavirus Disease, Covid-(19). *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7 (06), 2020.
- Kahraman, E. P. & Altındış, M. (2020). COVID-19 Aşıları; Pandemide Sona Doğru? *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 4 (3), 248.

- Kaygusuz, S.Y. (2018). Mali Tablolar Analizi Excel Uygulamalı. Bursa: Dora Yayınevi
- KHGM. (2018) 06 09, 2021 tarihinde Finansal Analiz ve Faturalandırma Dairesi Başkanlığı: <https://khgmfinansalanalizdb.saglik.gov.tr/> (Erişim tarihi: 30.11.2021)
- KHGM. (2021). 06 09, 2021 tarihinde Finansal Analiz ve Faturalandırma Dairesi Başkanlığı: <https://khgmfinansalanalizdb.saglik.gov.tr/TR-33785/birimlerhtml> (Erişim tarihi: 30.11.2021)
- KHGM. (2021). 06 09, 2021 tarihinde Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı: <https://khgm.saglik.gov.tr/TR-75074/daire--baskanliklari.html> (Erişim tarihi: 30.11.2021)
- Ravinder, D. & Anitha, M. (2013). Financial Analysis-A Study. Journal of Economics and Finance, 2 (3), 10-22.
- Synhorst, D. C., Bettenhausen, J. L., Hall, M., Thurm, C., Shah, S. S., Auger, K. A., ... & Berry, J. G. (2021). Healthcare Encounter and Financial Impact of COVID-19 on Children's Hospitals. Journal of Hospital Medicine, 16 (4), 223-226.
- Wang, Y., Bai, G. & Anderson, G. (2022). COVID-19 and Hospital Financial Viability in the US. In JAMA Health Forum, 3 (5), e221018-e221018, American Medical Association.
- Yiğit, V. & Bayrakcıoğlu, S. (2020). Üniversite Hastanelerinin Finansal Performansı: Ankara İli Örneği. Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi, 4 (2), 154.
- Yuniarti, R., Paryanti, D. & Tejaningsih, A. (2020). Analysis of Financial Performance and Services Performance Before and During the Covid-19 Pandemic (Case Study At Bayu Asih Hospital Purwakarta). Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation, 32 (3), 6103-6112.